

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, az osztrák-magyar birodalmon kívüli országokba egy évre 7 frt; — egyes szám ára 12 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr, bélyegdij mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. — intézendők.

Lapunk azon pártolóit, kiknek előfizetésük múlt év végén lejárt, előfizetésük megújítására tisztelettel kérem. Helybeli előfizetőktől Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében is elfogadtatik s nyugtáztatik az előfizetés.

Szerkesztő.

A francia evangyéliomi egyházak Egyesületének szervezéséről s zsinatáról.

III.

Tegyünk magunknak összehasonlítás után némi elvonást a rajzolt életképről.

A magyar református egyház eszményül nem tűzheti ki a „szabadegyház”-at, bármily fényes legyen is ennek pályája némely országokban; mi történelmileg vívtuk ki az állam általi elismertetést, bevettiséget, biztosítást, a békekötések és az ezek által előidézett országos törvények magna chartáiban; s míg léteznek más felekezetek hazánkban, élvezők az országos mivoltot, tekintélyt, támogatást, ha kell védelmet: a református nemzeti egyház sem mondhat le az állami történelmi kapcsolokról. Nekünk tehát a létező történelmi alapon meg kell maradni, hanem igenis a valódi vallás egyenlőség és szabadság teljes valószínűségeért nemesen és minden erővel küzdeni kell s ezt, zsinatilag egységbe olvadván, sikeresben tehetjük mint részekbe szakadtan, osztagokban.

Azon magyar egyház, mely a magyar nemzetnek 300 éven át az alkotmány, szabadság, világosság, műveltség küzdelmes mezején mindig tántoríthatlan hű, talán leg-hűbb, szolgálatot tette, s a fenyegetőleg emelkedő veszárادات közepett jövőre is természetszerűleg tenni fogja, azon egyház nem mondhat le az országos törvények fedező védelméről, sőt reméli és várja, hogy nem fog tán mindig mostoha gyermekül tekintetni a honanya által. Eljövend-e valamikor az amerikai puritán eszme valószínűsítése a vén Európában mindenütt, mikor az egyházak és államok közt ős kapcsolatok széttepernek? és mikor jövend el?

s ezélszerű-e hogy eljőjön? — ezek nagy s a legkomolyabb megfontolást érdemlő kérdések, s még most a távolban látszanak lebegni. — A legmelegebb rokonszenv és tisztelet mellett is a skót, francia s más szabadegyházak iránt, nálunk nem tartjuk még beálltnak azon időpontot, hogy ily szabadegyházak alakíttassanak, a szükség, mint ott, nem is mutatkozott. Jöhetnek idők, mikor a megtámadott hit robogó lángja, vagy lényeges egyházelveink zsarnoki megtámadtatása határt alig ismerő lelkesedést varázsolnak elé. . . ily együttes összehatás teremtő mozzanában talán megszülethetik a magyar szabadegyház . . . erre azonban még nem érkezett el az idő, minden tekintetben, anyagilag is, szegények vagyunk ehhez, s tán leszünk is . . . nálunk a nemzetiség kérdése — mi angol s francia testvéreinknél felül áll a kisértéseken is — oly rejtélyes tartalék, a mi tömörülésre hajt, s a kedélyeket is hűti még talán elvi kérdésekben is. Nekünk tehát meg kell ragadni minden garanciát, ezek közt épen a felségi szentesítést is egyházi főtörvényeinkre

Nem is vagyunk mi oly szoros, konkordatárius kapcsolatokkal fűzve az államhoz, mint a francia nemzeti egyház, autonomiánk jóval bővebb, szabadabb s így ez alapon, ha nem vagyunk is függetlenek, de szabadok vagyunk. Autonómiaánk szép, tág körű, sajátos, eredeti magyar viszonyokból fejlett, minden vonásban véve fel, hozzá hasonlóttal nem találni, mondhatni egyetlen. Van előnye, van hátránya egyaránt. De e szép autonomia is biztosabb, ha felülről is elismerve, szentesítve van s marad. A létezőt a zord fordulatokban is nehezebb feldönteni, kivált ha gyökereivel a századok szikláiba kapaszkodik. Csak aztán mi magunk tudjuk jól hasznosítani az önkormányzat áldásait, nem annyira negatív mint pozitív irányban. Ha 1859 után, mikor kifejtettük a negatív (ellenálló) óriás erőt, nem álltunk volna meg, s rögtön átmegyünk az alkotás pozitív (alkotmányozó) terére, s nem engedjük volna leülepedni a fenjáró s az egyház hajóját emelő üdvös áradatot, — rég szervezve lehattunk volna . . . rara felicitas temporum! azóta 18 év repült el, jórészt meddő politikai küzdelemben,

az egyházügy félrevetett, s most már a közérdek emelő szele vékonyan fujdogál, vitorláinkat nem dagasztja. De azért ne halogassuk az alkotás idejét, hanem tette! még van idő, ragadjuk meg!*)

A hit alap ott fekszik sarkkő gyanánt a francia szabadegyház alkotmánya alatt. Ez szép és helyes. Nekünk is ki kell világosan mondani mik vagyunk, hová tartozunk. A hitelvek amalgamizációja soha nem adott erőt, nem is adhat. Tartsuk fenn az ősi hitlapot, ezen fejlődik a jellem. A hitvallást is lehet és szabados revideálni, de a mikortól jól meg kell választani, és a revideálás alatt ne megsemmisítés értessék. Az egyház nem alkalmazkodhatik egyes egyének időszerű, változó nézeteihez, maga az egyén is, ki ma sceptikus, talán hitetlen, néhány évi érettség, tapasztalat s némi válságok után szilárd álláspontra juthat. — Egyén változhatik nézeteiben évről évre is... de az egyház le nem tántorodhatik öröklő alapjáról önmön létele és hitele kockáztatása nélkül; az egyén magára, az egyház százakra, ezerekre gyakorol romboló hatást határozatlan volta és ingadozása folytán. Az egyházat hívők alkotják, a hívőknek tisztán fel kell mutatni a hit lényegét tanban, elvben, életben, tettben.

A szabadegyházban az egyházba tényleges belépés az úrvacsora felvétellel kezdődik, ez érettebb korban történik, s kellő előkészület után. Nálunk is komoly gondot kell jövőre erre fordítani, az egyházi adó megfizetésénél egyházasb és vallásosabb jel az úrvacsorával élés, itt tenni kell valamit, többet, rendszeresen, és jobban mint eddig.

Jelen körülmények közt a voluntarismus, önkényes adózás, nálunk merész kísérlet volna, szokva is vagyunk a kivetett adóhoz; jó volna azonban erősen kezdeményezni, s készíteni a jövőre az utat és kedélyt ahhoz, hogy egyetemes központi pénztár alapíttassék, melyből a zsinati költségek, belső hivatalnokok nyug- és gyámdija, belmissió stb. javára tekintélyes alap teremtetnék, e végre megnyitandó lenne minden egyházban az önkényes adakozás, ív s szó ígéret útján, minden évben újítván ez. Kísérletkép történnék egyelőre bár.

A szabadegyháznál minden egyház küld képviselőt a zsinatba, kis számu egyház csoportnál ez a leghelyesebb, de már roppant számu egyházaknál más mód követhető, s több egyház fogandó egy választókerületbe. Az érdek és részvét gerjesztés szempontjából is kívánatos a zsinati tagok lehető legnagyobb száma. A zsinat rendsze-

*) Épen ma vettem a Duna mellől egy művelt s tanult lelkésztől levelet, melyben írja, „zsinat! zsinat! mindenekfelett és előtt zsinat! hogy a felekezet tömörüljön s többé a „dissolutae scopae“ módjára saját vesztére ne törjön. Valójában Isten különös műve volt az, hogy ez egyház jóformán minden törvény nélkül, még csak így is fenmaradhatott és megállhatott. Zsinat mindenekelett, mert erre soha, mióta csak a reformáció meghonosult e hazában, a jelennél kedvezőbb és czélszerűbb körülmények nem kínálkoztak.“

res szervezeti alkatrészül illesztetvén be egyházalkotmányunkba, annak évenként tartása kívánatos, s oda a kerületekről részletes jelentés terjesztessék. — Igen böles és czélszerű intézkedés, hogy a közhatásu intézmények s egyetemes érdekü tárgyak szakbizottságoknak adatnak át, ennek hijában összehalmozódnak a teendő számai, az ügyek csak vontatva mennek, sőt sinlenek. Ily szakbizottságok kerekék, melyek viszik gyorsan az ügyet. A főiskolákat főleg a hittanszakot, zsinati ügy gyanánt fogva fel, ezúton az erők szétforgácsolása helyett anyagilag és szellemileg dicsőbb, alaposb és messzehatóbb reformot lehetne létesíteni.

Nagyfontosságú a testvér egyházakkal érintkezés. Ez eddigelé a magyar egyháznál ismeretlen. Járjon bár áldozattal is... de rendszeresen működő zsinatainkon megjelenése a külföldi hitrokonok rendes követeinek, s megfordítva, kibeszélhetlen jótékony kölcsönös hatásu lenne... a bátorító, buzdító, észlelő, ítélő szó s gondolat ily közegek által gyűl s lesz alkotni, termékenyíteni képes, a segély, kitartás is okvetlen fokozódik.

Nem kis jelentőségü a felülvizsgáló bizottság létezése és működése, ez mintegy ellenőrző, s javaslat készítő közeg irányzó lelke lehet a zsinatnak. Meg van ütve az adakozási arány megpendítésében annak öntudatra keltése, vajjon jövedelmünkkel arányban áldozunk-e a vallás és egyház oltárára? az érzéket fejteni kell és gyakorolni e téren is. Meg van ütve a hittanulók nagyobb mérvü segélyezése is... e tekintetben kollégiumaink megannyi segélyegyletek levén, mi meglehetősen előnyben vagyunk... itt azonban másra kell segély: a kegyesség és vallásosság fejlesztésére, mely mezőn nálunk mondani mi sem történik. Itt igen szomorú a rólunk vehető kép, kegyesség és vallásos élettünetek nélkül papi jellem nem állhat elő. Csak tanítani és a lecke órán hatni egyedül, ez kevés.

A francia szabadegyház szervezete*) és működése**) az eddigi hatásért is megérdemli a figyelmet. Magában Párisban 8 egyházi és isteniszteleti központot teremtett és tart fenn s értelmi, erkölcsi és elvi súlyánál fogva tiszteletre méltó helyet vívott ki magának. Figyelmet és méltatást érdemel az eszményért is, a mit a nagy Franciaországban képvisel: teljes elválasztását az egyháznak az államtól. A klerikalizmus az államhatalmat maga igényei szerint kívánta és kívánja ott irányozni, innen a francia nemzet nagy átzökkenései egyik végtől a másikba, — e kizólag nyugtalanító tusában az ultramontanizmusnak kezéből uralmi eszközeit kicsavarni küzd a kiseded fran-

*) Lásd „Union des Églises évangéliques de France. X-me synode. Notice historique. 1866. Paris. 8r. 208 l.

**) Lásd az „Église libre“ hetilap mult évi novemberi számait.

czia szabadegyház. A közszabadság és köztársaság feltétlen barátai közül többen rokonszenvesen tekintenek ama kis csapatra, mely a jövőért nemesen harcol. Fog-e győzni, czélt érni... az a jövő nagy titka még.

A magyar prot. egyház is úgy tekintetett eleitől fogva mint a szabadság erőde. — Mig a szabadság, világosság, evangyéliomi hit veteményes kertje leend az egyház: addig a nemzet igazi javát értőknek rokonszenvére számolhat. Mi is küzdünk, s reméljük, hogy a jövő a protestantizmus elveinek nyújtandja a pálmát — csak hűség, kitartás, és minden nagyra kész áldozat ne hiányozzanak egyházunkból sem a nép ezereinél, sem tehetséges és hatásos előkelőinél.

B. F.

A protestáns lelkész állása és hivatala.

(Vége.)

Ajánlok orvosszert, mely meggyógyítja a betegségben szenvedőket. Mindenekelőtt iparkodjék a lelkész élő, munkás hitre szert tenni, ha a társadalmat közönyéből a vallástalanságból, ki akarja ragadni. Ez pedig csak úgy érhető el, ha a lelkész megszerzi magának azon kellékeket, melyben társadalmunk oly szegény.

Korunkat jellemezvén a vallásos közöny, a lelkész a hitüres társadalmi életből nem szívhat magába hitet. Ezt tehát mesterséges úton-módon kell a lelkésznek ébren tartani, azt élesztetni önmagában.

Ha egy lelkész követi e következő szabályokat s ahhoz tartja magát szigorúan, hiszem soha sem fog zúgolódni, sőt édes örömmel végzendi kötelességét.

A papnak a praktika theológiát kell tanulmányoznia, ha szereti pályáját: ha mindjárt 30 év óta munkás is az Úr szőlőjében. Olvasni kell a sz. írást, követve az apostol útását: Vizsgáljátok az írásokat. Évenként szaporítsa a lelkész legalább egy szakjába vágó munkával könyvtárát. Azután olvasson, tanuljon belőle, ezáltal lelkében szellemi súrlódás áll elő, ezáltal gondolat gondolatot ébreszt; magasztos eszmék, magasztos eszméket szülnek — nulla dies, sine linea! ez legyen a jelszó! A lélek épen úgy mint a test kívánja táplálékát, ki kell tehát azt elégiteni, mert ki azt elhanyagolja, ki naponként a múzsáknak és gráciáknak nem áldozik, nagyon könnyen eljut oda, hogy elhanyagolva belsejét, utána elhanyagolja külsejét is: és ekkor méltó a panasz sokak részéről, hogy a prot. vidéki lelkészek elparasztosodnak. Ezenkívül szükséges a komolyan gondolkodó, hivatalát szíven hordozó lelkésznek: Isten ígését olvasni I. Tim. III. 16—17. nem kritikai, sem exegetikai, sem történelmi szempontból, hanem igenis, buzgóság ébresztése szempontjából. Szükséges imádkoznia Máté XXVI. 47, az emberi lélek így szárnyal fel Istenhez és Jézus Krisztus által érzi magát egynek a legfőbb lényvel. Igaza van Harmsnak, s az igazi lelkész szerintem követi is tanácsát: felkelni 5 vagy 7 órakor és egy órát, ha többet nem, fordítson a kegyesség ébresztésére, imádkozzék, szálljon magába. Lelkész, ki igazán lelkéből, szívéből nem tud imádkozni, buzgólkodni, nem lehet jó lelkiatya, legyen tehát az ima legszentebb cselekménye. A lelkész tartson maga felett naponta sétájakor szigorú önvizsgálatot Zsolt. CXIX. 59. Péld. XIV. 8. Galat. VI. 4—5. Ez igen fontos egy lelkészre, mivel

neki példányképnek kell lenni népe előtt, jó példájával, erényes életével kell tündökölnie. Jó vallásos tartalmú könyveket saját épülése szempontjából minden komolyabb foglalkozás előtt olvasson a lelkész, pl. vagy egy jó prédikációt szívemelés, szívvidítás szempontjából. Legyen a lelkész szerény, de ne féljen embertől, az oly egyénektől pedig tartsa magát távol, kikkel anélkül sincsen a mindennapi életben összeköttetése, ily körben ne iparkodjék szórakozást sem keresni: ha szórakozásra van szüksége, azok körében keresse és találja fel azt, mint családja, rokonai, nemes lelkű művelt egyének, kik vele egy tért munkálnak mint lelkészek, tanárok, tanítók, Ján. VI. 15. Márk IX. 12. Nagy összejöveleteket, vigalmakat csak kötelességből és felfrisítés szempontjából látogasson meg, — megemlékezvén a bölcs mondásról: „Der wahre Mensch musz fern von Menschen sein.“ — Folytonos éberségre van a lelkésznek szüksége, mindent megfigyeljen, a mi körülte történik, azt iparkodjék felhasználni az erkölcsi élet erősítésére. I. Pét. V. 8. Máté XXV. 1—30. Márk XIII. 33. Luk. XXI. 36. Kérlelhetetlen szigor önmaga iránt Mát. VIII. 18. I. Kor. IX. 27. Rom. XIII. 14. Galat. V. 24. Semmi hibát sem szabad a lelkésznek senkinél, legkevésbé önmagában elnézni, mindent le kell tudni vetköznie, a mi szíve tisztaságát elhomályosíthatná, vagy lelkét tisztátalan tükörré tehetné.)*

Sokan e kívánalmakon megütköznek lelkésztársaim részéről; lesznek olyanok, kik gúnyolva mondják: no ez egy igazi idealista, pietista. Ily kívánalmakkal fellépni a XIX. század végén, ily önmeztagadást, ily életet élni egy protestáns papnak nem lehet.

Ez a baj épen szerkesztő úr! hogy ily ellenvetésekkel lépnek fel, a helyett, hogy gondolkodnának komolyan felette, hol a baj, mi az oka annak, hogy a legtöbb mag kösziklára esik és gyümölcsöt nem terem.

Én az egyháziasság, a vallásos élet megújítását ily s ehhez hasonló elvek megvalósításától várom a lelkészek részéről. Ez az egyedüli gyógyszer! Bajos hitéletet ébresztetni annak, kinek nincs magának hite. Munkálódni papnak az egyházi téren, hogy igazán át és át ne hassa egész valóját egyházának közhite, és Istenéhez a személyes lényhez imádkozni Krisztus által örömmel, egész odaadással ne tudjon, a ki ezt önkénytelenül belső érzelme szükségességéből tenni nem tudja, ki ebben boldogságát nem találja, annak a papi hivatal kényszermunka lesz — az Krisztus egyházában nem építhet.

Egy Istenhez imádkozni, ki egy üres fogalomban elzülődik, ahhoz imádkozni egész heteken, hónapokon, sőt évek során által, de borzasztó, de lélekölő munka lehet ez.

A hitélet alvása, a kegyesség és az áhítat nem ápolása a lelkészek részéről a legfőbb baj.

Sok pap megrendül látva azt, hogy állását nem veszi körül az a külső nimbusz, a mit az olyannyira megérdemelne. — Midőn pedig látja, hallja, hogy a társadalomban vannak hangok, mely a papi állást mint nélkülözhetőt emlegeti s mondják, hogy erre nem volna szükség, ezen beszédek győzzék meg a lelkészt arról, hogy e badar könnyelmű beszédek mutatják legjobban azt, hogy ha valaha, úgy most van ez állásra legnagyobb szükség. A kor mostani téves áramlata, az eszményinek nem kedvez, de ezzel szemben a lelkész a társadalomban az egyedüli ember, ki a Krisztus lobogóját mindig feljebb tartja; mentől jobban zúg a világ, neki annál állhatatosabbnak, annál ki-

*) Lásd Pastoralspiegel Dr. J. Wohlfahrt.

tartóbbnak kell lenni és a szent ügyet utolsó csepp vérig kell védenie. De ez hit és kegyesség nélkül lehetetlen.

Előbb tehát tegyen szert a lelkész hitre, ápolja magában a kegyességet és e szent fegyverekkel lépjen ki az életbe, s a hitetlen Góliátot, a vallástalan társadalmat legyőzi Dávid az ev. hittel bíró lelkész.

Ezúton megszűnik a panasz, felvirul a hitélet, melynek árnyában visszanyeri a lélek békéjét, melyet oly sokan a világban nélkülöznek.

Igaz ügy védelmében áll a prot. lelkész s az igaz ügy diadalt ül!

Miután pedig minden nagyszerű czélt elérni, csak társulás által lehet, egyes lelkészek buzgósága elszigetelve marad ha tesz s munkálkodik is istenország terjesztésében, kis körében ez elenyészik a nagy egészre. Azért alakítsunk lelkészi értekezleteket, beszéljük itt meg teendőinket s gyógyítsuk a bajt közösen. — Ha ezúton teljesítjük kötelességünket, nélkülözhetetlenek leszünk a társadalomban. Lebegjen szemünk előtt a jó pásztor, ki életét adta az ő juhaiért.

K ü l s ő S o m o g y i.

KÖNYVISMERTETÉS.

Fairbairn Lelkipásztorkodás tana.

(2-ik közlés.)

A harmadik szakaszban azon nézetekről beszél szerző, melyek ha nem is veszélyeztetik a lelkészi hivatal létezését, de ártalmasok annak valódi jellemére nézve. Ilyen a róm. kath. és több keleti egyházak nézete. Hosszú és érdekes fejtegetésekre ad e tárgy szerzőnek alkalmat, melyet érdemes volna egészen kiírni, ha a térrel és idővel gazdálkodnunk nem kellene.

A negyedik szakasz az egyháznak az egyházhozi viszonyát tárgyalja összeköttetésben a ker. szeretet nagy törvényével. Egyáltalában nem ellenkezik a szeretet törvényével az, ha rokonszenvünket különösen egy egyénre, vagy mint egyháztagok egy egyházra terjesztjük ki. Az Úr maga, mig mindenik tanítványát szerette, volt azok közt egy, ki szerető figyelmének különös tárgya volt, ki úgy neveztetik: „a tanítvány, kit Jézus szeretett.“ Ha akarnók sem szerethetünk mindenkit egyformán s nem is kötelez arra a keresztyénség egy törvénye sem. Épen így van az, hogy nemcsak természetes, de kötelességszerű teendők jobban érdeklődnünk azon vallásos társulat jóléte iránt, melyhez tartozunk, mint a többiek iránt, bármily ép és élő ágai legyenek is azok az igaz egyháznak, csakhogy kevésbé ismeretesek előttünk s kevésbé vannak velünk egybekötve. Természetesen más oldalról testvérietlen érzelmeket táplálni más egyházak iránt nem szabad, sőt a ker. felekezetek, ép úgy mint egyes hívők jogai mindig tiszteletben tartandók.

A ker. szeretetet gyakoroljuk abban is, ha nem támogatjuk, vagy nem tekintjük közönyösnek a hibát, vagy vétséget, melybe egyesek, mint egyháztagok, vagy egész egyházak estek. A szeretet azt követeli, hogy világos és határozott bizonyosságot tegyünk a rossz ellen s annak elmozdítására igyekezzünk. Ott van erre a példa a bibliában, midőn Pál szemtől-szembe megrovja Pétert eljárásaért, mely tévútra vezethetne és idéz szerző más példákat is.

Vannak a prot. egyháznak oly árnyalatai, melyek oly távol állanak tőlünk hitben és kormányzatban, hogy egyenes és látható testvéri összeköttetésben nem lehetünk velük. Az ügy-

höz való hűség és igazságosság azt követelik, hogy távol álljunk tőlük. De ha vannak a felekezeteknek oly egyes tagjai, kik az Ur igaz tanítványainak látszanak, oly szeretettel és jóakarattal kell őket fogadnunk, minőt ők mutatnak irántunk. Az egyes dolgokban nem egyezünk is meg velük, egyek vagyunk a krisztus-bani hit főelveiben s ez kötelez a szeretetre. Egyébiránt a szeretetet leginkább megtanulhatjuk Krisztus példájából.

II. fejezet. A lelkészi hivatal természete s hivatás annak elfoglalására.

Szerző e fejezet első pontja alatt azon személyekkel való viszonyában tárgyalja a lelkészi hivatalt, kiknek érdekében az felállított. Tárgyalja azon neveket, melyeket az újtestamentomban e hivatal viselők hordoznak. Pál apostol, mint leveleiből világos, hivatását különösen oly világításban szerette feltüntetni, hogy az a lelkek gondozásában áll; az ő rendeltetése az volt, hogy a veszendőnek az élet kenyerét kiszolgáltassa. — Inkább a tanítás, mint a szervezés volt az ő főteendője. Azon viszony, melyben az evangyéliom szolgálói Krisztushoz állanak, kétségtelenné teszi, hogy azok lelkipásztori hivatalának az övéhez némileg hasonlónak kell lenni. Mint nála, úgy azoknál is a kiengesztelés szolgálatának meg kell előzni és kísérni az építés szolgálatát. És pedig ennek a hivatal természetéből és céljából folyólag kell így lenni, mert az emberek sehol sem születnek a Krisztus szellemi társasága tagjaivá, hanem először olyanokká kell alakíttatniok s ha ez megtörtént, tápláltatniok az ige tiszta tejével. A különböző körülmények között most a munka egyik, majd a másik ágára fordítandó különös figyelem és szorgalom, de bizonyos tekintetben mindkettőnek a lelkipásztor folytonos gondja és igyekezete tárgyául kell szolgálnia.

Lelkész és nyája terjesztő és újjászülő befolyást kell hogy gyakoroljanak a körülöttük levő hitetlen tömegre. Ha az egyház, melynek a lelkész szolgálja, a világnak világossága, kell, hogy ő a világosságnak mintegy tartója legyen s használjon fel minden alkalmat s vegyen fogatba minden eszközt, hogy az igazságot a bűnösök szívére és lelkiismeretére kösse. A lelkészi hivatalnak tehát a kívülállók szellemi jólétét és érdekeit is szem előtt kell tartania.

Akár a ker. gyülekezet alapítását, akár tagjainak legszen-
tebb hitükben való táplálását és növelését vegyük különösen tekintetbe, a ker. lelkész által teljesített munka az irásban mindig úgy rajzoltatik elénk, mint a szeretet szolgálata, nem pedig mint helyettesi közbenjárás. A szentírásban mi szó sincs titokkedvelő, csodatevő papságról. S ha az evangyéliomi kor után néhány század múlva oly leírásokra találunk, melyek a lelkészetet ily jellemzésben tüntetik föl, nem lehet, hogy ne érezze az ember a rettenetes eltérést köztük s a szentírás előadás között. Inkább az látszik, hogy egy teljesen új hivatal jött létre, nem pedig hogy az eredeti hivatal lett volna folytatva bizonyos csekély módosításokkal. Közli itt aztán szerző Chrysostomus leírását arról, mit ez a ker. papság dícsfényének nevez. De mit itt Chrysostomus ír, olyan dolog, melyet nemesak hogy nem tanít a szentírás, de az ellen hatályosan tiltakozik is. A ker. lelkészetben is van természetesen papi elem, a mennyiben lelkészek az emberekért ige és könyörgésben álló szolgálataikkal közhenjárók a kegyelem trónjánál, de nem inkább, mint bármely egyes hívők, kik Isten előtt szívükön hordozzák a meg nem tértek állapotát s könyörögnek idvezülésükért. Több az az ilyen szolgálat, mint a papi helyettesi áldozat. Péter és apostoltársai többet tettek azon pünköszt napján, melyen kibontották

az igazság zászlóját s bűnbánó tömeget vittek az Úr lábaihoz, mint ha ezer vérző áldozatot ajánlottak volna fel, vagy egész életükön át tömjénfüstöt árasztottak volna fel a templombani arany füstölőkbe. Erasmus jól jegyzi meg: „a lelkész akkor van méltóságának igazi magaslatán, ha a szószékből az Úrnak nyáját megszentelt tudománnyal táplálja.“

Mi a lelkészi működés felosztását illeti a bűnösök térítése s a hívők építése között, itt az időviszonyok s a körülmények kell hogy döntsenek. S e különböző viszonyokat és körülményeket tárgyalja aztán szerző, semmi határozott útáztatást nem adván, hanem lelkészre bizván a helyes út feltalálását. Egyébiránt a működés e két ága egymásba fut s nem ritkán azon eszközök, melyek a bűnösök megtérítésére voltak irányozva, a legnagyobb szolgálatot tették a hívők erősítésére is, valamint megfordítva. Sok függ itt az egyéni vérmérséklettől s a személyes lelki ajándékoktól is.

Második pont alatt a lelkészi hivatalt magasabb viszonyaira való tekintettel tárgyalja szerző. A lelkészi hivatalt más oldalról is lehet tekinteni, nem pusztán azokkal való viszonyában, kiknek javára gyakoroltatik. Először is a kiengesztelés szolgálata az, mint ilyen az égből nyeri megbízatását; az Úrnak tanítványaihoz intézett azon parancsa, hogy menjenek el és prédikálják az evangéliomot minden teremtetett lénynek, képezi biztos és maradandó alapját. E kötelezettség leszáll az utódokra is. Másodszor ha a lelkészi hivatal úgy tekintetik, mint lelkek gondozója, a legkomolyabb felelősségű gondnokságot foglalja magában, melyre végtelen becsü kincsek feletti felügyelet van bízva. Ha végre úgy tekintetik a lelkészi hivatalt, mint működő tényező a lelkek újjászülésére s a dicsőségre való előkészítésére, Istentől való munka az s oly lelki ajándékok birását követeli meg, melyet csak ő, Isten adhat. Ezek a lelkészi hivatal magasabb szempontjai, érintkezési pontjai a fent levő szentélylyel. Fontos dolog az, mind hogy a hivatalról helyes nézetet nyerhessünk, mind hogy cselekvényei kiszolgáltatásában az igazi szellemet megőrizzük, hogy az ezen magasabb viszonyában is szemlélet alá vétessék.

A fejezet harmadik pontja a lelkészi hivatal elfoglalására szükséges hivatást, a mi ezt valóban alkotja, tárgyalja. A magasabb szempont, melyből a lelkészi hivatalt tekintjük, csak súlyosbítja azon kérdés nehézségét, hogy mi tekintendő úgy, mint valódi hivatás e hivatalra s hogy bizonyíthatják be egyesek, hogy meg van bennük e hivatás? Vannak emberek, kiknél az isteni kegyelem működése, összekötve valami velük született lelki hajlammal, oly kinyomott és sajátságos, hogy határozott erővel érzik magukat a szent hivatás felé vonzatva. Ezeknél a kérdés magától elenyészik. Másoknál azonban, kik ily tapasztalatokat nem tettek magukban, a kérdés eldöntését lényegesen megkönnyíti azon viszony figyelembe vétele, melyet a lelkész különös hivatása a hívők közönséges állásával szemben alkot. Itt elv gyanánt mondható ki: hogy a lelkészi hivatás az egyszerű hívők hivatásához csatlakozik; annyiban különböznek egymástól, mennyiben a kifejlődvény különbözik a magtól, vagy egy magasabb és kiterjedtebb cselekvésmód egy egyszerűbb és közönségesebb cselekvésmódtól. A kérdés tehát csak arra szorítkozik, vajjon van-e az illetőnek oka azt hinni, hogy Isten akarata az, hogy azon közönséges kötelezettségek mellé, melyek rajta, mint hívőn, fekszenek, magára vállalja még a ker. lelképásztor különös kötelezettségeit

is, melyek amazokkal természetben egyek, de kiszolgáltatásukra nézve nehezebbek és nagyobb pontosságot igénylők. Vegye tekintetbe, ha vajjon van-e tehetsége és akarata, természeti képessége és kegyelmi ajándéka, melyeket ha művel és fejleszt, ézszerüleg elvárhatja tőlük, hogy szolgálatát hasznosabbá teszi az igazság érdekeire nézve a lelkészi különös szolgálatban, mint a ker. élet közönséges szolgálatában. Ha a tárgyat ezen világitásban szemléljük, komoly kutató előtt kevés gyakorlati nehézség merül föl, hogy helyes megállapodásra jusson. Másként van aztán a dolog, ha a ker. lelkész helyes viszonya a ker. községhez rosszul értelmeztetik, vagy tényleg ignoráltatik, mi valóban gyakran előforduló eset.

Minden e pontra vonatkozó kutatás azonban egy feltétlen alapszik, nevezetesen az illető személyes keresztyénységén, mely lényeges alapja és előfeltétele mindennek, mi élő és Istentől alapított lelkészetre vonatkozik. Az, ki nincs Istentől a hívő közönséges munkájára hívva, lehetetlen, hogy a lelképásztor megkülönböztető munkáját teljesítse.

Lehetnek az illető útjában oly fogyatkozások és akadályok is, melyek képtelenné teszik őt lelkészi hivatal vállalására: mint fizikai képtelenség, ideges vérmérséklet, hanghiány, értelmi gyöngeség, folytonos tanulmányozásra való erőhiány, tudományos ismeretek hiánya és más hasonló természeti dolgok. Csendes és higgadt megfontolásra van itt szükség, néha barátságos tanácsra és komoly imádkozásra.

Ha minden kellék megvan is az illetőben, mindig van még hely a körülményszerű megfontolásra, mely a nevelés és élethelyzet tekintetbe vételében áll. Míg ez elvet fejtegeti szerző, Kálvin és Knox példáját hozva föl, int más oldalról, hogy az ily esetleges körülményeknek, külső behatásoknak túlnagy tért nem kell engedni.

Azokra nézve, kik már tényleg szolgálatban vannak, természetesen más körülmények merülnek fel megfontolás végett, különösen hogy vajjon szolgálatukat követik-e az isteni áldás jelei, vagy ezek teljesen elmaradnak? Komoly megfontolást érdemlő kérdések ezek, de melyek vizsgálatában nagy óvatossággal is kell eljárni. Ismét ma, midőn tudomány és művelődés annyira előhaladtak, a ker. lelkésznek osztoznia kell kora műveltségében, s oly ismeretekkel, forrásokkal kell rendelkeznie, melyek neki népe elismerését megszerezzék. — Lelkiismeretes szorgalommal használjon fel minden eszközt külső és szellemi képességi fejlesztésére, különben közönyösséget s hanyagságot olvasnának ki eljárásából, mi rosz előjel lenne a jövő sikerre nézve.

(Folyt. köv.)

Csiky Lajos.

B E L F Ö L D.

Protestáns tanár-egylet.*)

Tisztelt kartárs urak!

Olyan idők járnak felettünk, a melyek nagyon próbára teszik mind az egyén, mind az intézmények életrevalóságát.

Nagy kérdés, hogy ebben a vajudó korban, mikor meg akar születni a magyar tanügy, a magyar protestántizmus el tudja-e foglalni a bölcső mellett a maga helyét vagy nem?

*) A legnagyobb örömmel üdvözlöm a prot. tanár-egylet eszméjét s minél előbb valóságát óhajtom. Bár ref. néptanítóink is tömörülneek előbb egykázkerületenként, tanító-egyletben! A XIX-dik század hatalmas haladási eszköze a társulás, a protestántizmusnak is meg kell ezt ragadni, különben elmarad, túlszárnyaltatik. Szerk.

Egészen állami, cenzalizált legyen-e az iskolaszervezet, vagy a régi jogok alapján fentartassanak a protestánsok kiváltságai, vagy tán kiterjesztessék az iskolai autonomia minden felekezetre, illetőleg, minden iskola-fentartó testületre? — Be bírja-e tölteni ma a protestáns egyház azt a szerepet, melyet a tanügy terén 3 évszázaddal ezelőtt magára vállalt, vagy ha be bírja is, nem tölthetné-e más be jobban, vagy ő maga is az államvezető beleszólása mellett, — egyszerűen nem lesz-e az kárára az ország tanügyének, ha a protestánsok szabadalmi továbbra is fentartatnak? e kérdések vitatását hallani mindenütt, az iskola-ügygyel foglalkozók körében. Sőt azt látjuk, hogy az államkormány mintegy a hozandó iskolai törvény előkészítésül, már megtette az első lépéseket a protestáns iskolai autonómiának az eddig birtokolt térenél szűkebbre szorítása felé, s nem igen lehet kétség, hogy az úton, melyen megindult, tovább is szándékszik haladni.

Tényleg tehát már folyik a küzdelem a protestáns iskolai autonomia ügyében. S meg kell vallanunk, hogy mi, e mind nagyobb méreteket öltő küzdelemben hátrányban vagyunk. Nemcsak számunk csekély mint protestánsoké e hazában, hanem ellenünk harczol legfőképp az, hogy iskolai szervezetünk úgy van feltüntetve, mint a mely nem felel meg az előrehaladt idő követeléseinek, tovább fejlődésre pedig, annyivalinkább gyors átalakulásra képtelen, képtelen legfőképp a nagy szegénység miatt, mely még barátaink állítása szerint is, nem engedi meghoznunk azokat az áldozatokat, melyeknek pedig a legtöbb ember nézete szerint okvetetlen meg kell hozatniok, ha a célnak megfelelő iskolát akarunk fentartani. Ellenünk harczolnak a felekezeti iskolákban elkövetett némi rendellenességek, ha azt nem említeném is, hogy saját iskoláink állapotát sem ismerjük eléggé, annálinkább vonakodunk az irodalmi szerepléstől úgy hogy általunk igen keveset tud meg rólunk bárki is, a ki közénk nem tartozik. Így aztán a ki ismerni akar bennünket, vagy megbántott szülék alaptalan nyilatkozatai, vagy a dologhoz nem értők nagyhangú kritikája után kell hogy induljon; csak a rossz hír kap felőlünk szárnyra.

Még egymás iránt is elégszer bizalmatlanok vagyunk. — Iskolai autonómiánk a százados küzdelmekben oda fejlődött, hogy ugyanazon egyházkerület iskolái közt sincs úgyszólván semmi egység. A hányan vagyunk, annyifelé járunk. Nem gondoljuk meg, hogy ennek a széthúzásnak súlyosak a következményei. Szétforgácsolva erőnk nem érhetünk oda, a hova egyesült erővel eljuthatnánk; nem is segíthetünk egymáson ott, hol az elvált részecske ereje egy magában tehetetlen, de a hol egyesülve teljes sikerrel hathatnánk. Tudjuk, hogy vannak bajaink, tudjuk, hogy azoknak legtöbbször a helyi körülmények az okai, el-elpanaszkodunk a vidéki tanárok szomorú állapotán, de ez állapot javítására együtt még nem tettünk semmit. Pedig ha egy iskola tanárkara beszél csak, nem támogatva sem a felsőségtől, sem kollégáitól, szavának (a példa mutatja) nincs meg mindig a kellő nyomatéka. — A felsőség támogatását csak némi központosítás szerzi meg, — a kollégátusét meg a társadalmi úton való egyesülés. Mily szükséges lenne pedig mindakettő ép a mi visszás helyzetünkben. Vidéki iskoláinknak az illető egyház presbitériuma (vagy e helyett a patronátus) tulajdonképp a legfőbb hatósága. — sem a traktusnak, sem az egyházkerületnek a kebelében levő középiskolák felett nincs a gyakorlatban semmi rendelkezési joga, ellenőrzést is igen csekély mértékben gyakorol. S épen nem esik kívül az emberi gyarlóság körén,

hogy e kis városokban több tagból alakított testületek, melyek tehát végre is a többségökben nem szakemberekből állanak, a tanároknak az iskola javára célzó indítványait egyedül vagy főképp a tanárok saját kényelme előmozdítására irányzottaknak lássák.

Igy aztán csakugyan el-elmarad a javítás, az iskola nem haladhat a siető idő fejlődésével. Pedig nem tagadhatjuk, hogy sokkal kellene előbbre mennünk.

Hogy csak egy-két dolgot említsek fel, a vidéki kollégáknak oly gyarló fizetése, az iskolai könyvtárak oly gyarló állapota mellett, igen nagy áldozatba kerül az is, hogy szaktudományok színvonalán megmaradhassanak, szó is alig lehet arról, hogy a tanügy időnkénti haladásairól maguknak azonnal tudomást szerezzenek. E mellett vidéki iskoláink nagyobb részében alig vannak meg a legszükségesebb tanszerek; ezek nélkül pedig ha el lehet is érni, bizonynyal sokkal nagyobb igyekezet, fáradság és ügyességgel lehet elérni azt a sikert, a mi a kellő segédeszközök felhasználása mellett, úgy szólva, játszva elérhető volna. Hányféle ezenkívül tantervünk, hányféle a tanításmód, hányféle a fegyelmi eljárás? Mily különböző helyzetben van egyik iskola tanárkara a másikéhoz képest? Mindezek nem hathatnak előnyösen. El kell ismernünk, hogy iskolai szervezetünk nem olyan, a milyennek lennie kellene. S hiányain szétforgácsolt erővel aligha segíthetünk. A segítségnek aligha nem egyedüli módja, hogy igyekezzünk közelebbi érintkezésbe jutni egymással, igyekezzünk az iskolai főhatóságot az egyházkerület kezeibe tenni le. Mert ha helyünket a kifejtett küzdelemben meg akarjuk állítani, fel kell használnunk mindent, hogy bebizonyíthassuk az államhatalomnak, hogy az autonom protestáns iskolák szükséges rész a magyar tanügy szervezetében. Szükség, hogy úgy mutathassuk fel iskoláinkat, mint a melyek, habár külső csillogás tekintetében nem is, érdemlegesen megállják a versenyt a gazdagon dotált állami iskolákkal, mutatnak olyan sikert, mint azok. Az ezért való jótállásra egy gyülekezet, vagy egyes patronátus tekintélye elégtelen, — itt ha az összes magyar protestánsizmus nem teheti, legalább egy egyházkerületnek kell szavátosságot vállalni iskoláikért.

Ilyforma gondolatok vezethették a főtiszteletű egyházkerületet, midőn folyó év július havában tartott közgyűléséből egy bizottságot küldött ki, hogy az „a vidéki giannáziumok helyi viszonyainak tekintetbe vételével, azoknak rendezéséről, az egyházkerülettel és debreczeni főiskolával szorosabb viszonyba hozásáról a legközelebbi közgyűlésre részletes javaslatot terjesszen elő.” (226. sz.)

E küldöttség előleges munkálkodásait már megkezdette, s az előmunkálatok, mielőtt a bizottság határozata alá bocsátatnának, mindenesetre közöltetni fognak az egyes iskolák tanárkaraival.

Azonban bármi legyen e bizottság munkálkodásának eredménye, a hivatalos intézkedések semmi esetre sem foglalhatják el azt az egész tért, melyet pedig iskolaügyünk előbbrevitele körül megfeszített igyekezetünknek teljesen be kellene tölteni, ha kívánt sikerhez akarunk jutni. Sok marad még ott bízva azon egyesek jóakarására, szakértelmére s buzgóságára. S én azt hiszem, hogy mindennek élesztésére igen hathatós eszköz volna a társulás.

Nem akarnék egyszerre sokat markolni, hogy keveset ne találjak szorítani. Jobb volna az igaz, ha az egész ország protestáns középiskoláinak tanárkarait össze lehetne hozni egy

egyesületben, — de talán elég volna egyelőre az is, ha a tiszántúli ref. szuperintendenzia felekezeti középiskoláinak tanárai alkotnának egy egyesületet, oly czéllal, hogy annak tagjai évenként vándorgyűléseket tartván, megbeszelnék első sorban, a vidéki iskolák s tanárok, s általában a protestáns tanügy állapotát; határozatokat hoznának, melyeket aztán minden tanárkar megkísértene hatáskörében valósítani, — indítványokat terjesztenének fel, részint a főtiszt. egyházkerülethez, részint az egyes fentartó hatóságokhoz; — ismertetnék s bírálnák a tankönyveket, megpróbálnák egységesebbé tenni a rendtartást, a feyelmet; — beszelnének a követendő módszerről, s mindarról, mi tanügyünk emelésére szolgálhat.

Lehet, hogy kinőhetné magát később ez egyesületből egy közlöny, mely hivatva lenne felvilágosítani a rajtuk kívül állókat iskolai állapotainkról; védni álláspontunkat, de egyszersmind oda hatni, hogy autonom testületeink is kövessenek el minden lehetőt iskoláik állapotának javítására.

Ha az itt megérintett gondolatok nem idegenek a t. kollégák nézeteitől, kérem társuljunk, tömörüljünk. Ne higgyék egy perczre sem azt, hogy az egyesülés sérteni fogja az egyes iskolák függetlenségét. Nem rendelkezni akarunk, csak tanácskozni, — s az egyesülés folytán bármely iskola tanárkara ép oly mértékben folyhat be egészséges tanácsadásával a többinek ügyeibe, mint a mely mértékben érvényesül netalán rajta a többiek befolyása.

Most épen itt lesz a közös szervezetet megállapító bizottság előmunkálata. Azt hiszem, egy iskola sem vallaná kárát, ha a húsvéti szünidő egy pár első napján, mielőtt az előmunkálata a bizottság tárgyalása alá kerül, lehetőleg mindnyájan összejöve, a többség által kitűzendő helyen meghánynók-vetnök, mennyiben szükséges a központosítás, mely pontok felé kell irányulni véleményünk szerint az egyházkerület egységesítő működésének s hol az a határ, melyen túlmenni az egységesítésnek nem lehet. Próbálnánk javaslatot tenni együttesen, már a tavaszi — hihetőleg májusban megtartandó — egyházkerületi gyűlésnek arranzve, mi az a min rögtön se íteni kell, ha iskoláink jó hírnevét veszélyeztetni nem akarjuk. És e czélből talán nem lenne az sem felesleges, ha az egymáshoz közelebb eső iskolák tanárkarai az egyetemes értekezlet előtt egymással összejönének, helyi viszonyaik tekintetbe vételével a fenforgó dolgok felől előlegesen megállapodásra jutnának.

Mindenesetre az idő halad, s haladásra és pedig gyors haladásra int bennünket is. Ha mi magunktól nem fogunk kezdeményezni, a mindnyájunk felett álló testületnek kell átvenni a kezdeményezést s esetleg rólunk nélkülünk is intézkedni. Mert az intézkedéssel várni immár alig lehet.

Szíves tisztelettel kérem azért fel mindegyik ref. középiskola t. tanárkarát, méltóztassék az itt elmondottakat komoly átgondolás tárgyává téve, hozzám legkésőbb 1878. január végéig beküldendő tudósításában nyilatkozni az iránt:

Helyesli-e egy egyházkerületi protestáns tanár egyesület alapításának eszméjét?

Mily módon vélné ez egyesület létrehozandónak?

Hajlandó-e az egyesület alakításának előmunkálataival megbízni a debreczeni ref. gimnáziumi tanárkart, a kitűzendő időre beküldvén maga is erre vonatkozólag részletes dolgozatát?

Legközelebről pedig, helyesli-e azon eszmét, hogy a szuperintendenzia által kiküldött bizottság összeülése előtt a szervezési javaslatot a tiszántúli összes középiskolák tanárkara vegye tárgyalás alá?

Micsoda helyet ajánl az értekezlet megtartására?

Vége hajlandó-e az egyetemes értekezlet megtartása előtt a megküldendő szervezési javaslat felől a szomszédos iskolák tanárkaraival együttesen készíteni véleményt?

Kérem a t. kolléga urakat, ne terheltessenek válaszolni e szíves felszólításra, közöljék e tárgy körül felmerült gondolataikat; — még ha talán — mit félek hinni — a protestáns tanár egyesület létre nem jöhetne is, e kis eszmesúrlódásnak is bizonyára meg lesz a maga haszna.

Debreczen, 1877. decz. 30.

A debreczeni ref. főgimnázium tanárkara nevében

Békési Gyula,
igazgató.

Kis-Uj-Szállás.

(Ó év, aranykönyv, statisztika.)

Az ó év utolsó estéje. Templomban vagyunk, melynek magas boltívei alatt megzendül mintegy pár ezer ajakról: „Te benned bízunk eleitől fogva, Uram téged tartottunk hajlékunknak.“ Még a kevésbé hívő lélek is felemelkedik ekkor ama láthatatlanhoz, ki kormányozza az időket, és bensőleg áthatva, meglelkedve zengedezi: „Te voltál és te vagy erős Isten? És te megmaradsz minden időben!“

Óh jöjj ez órában ide te kételkedő, te fagyos keblü, vallást nem ismerő és tisztelő, jöjj szent hajlékunk boltozatos ívei alá, ha még van kebledben érzelemszokra, lelki meggyőződést szerzhetsz itt a keresztyén embernek vallási hitéletéről.

Egyházunk népe, különösen néhány év óta, mint tapasztalom, szent ünnepjévé avatta az ó esztendő utolsó estjét. — Sietve jönnek ekkor a templomba öregek, ifjak, asszonyok, hajadonok, atyák, anyák, fiúk és leányok. Néhány percz alatt a harangok hívogató szavára megtelik téres templomunk buzgó lelkekkel, kiknek ajkairól meghatóan zeng „Örök Isten! kinek esztendők, Nincsenek létedben!“ — Szent áhitattal gyúlad ekkor fel az ember keble. — Ez év utolsó délutánja is magasztos, és lélekmegható volt.

De van egy más tárgy is, mely e nap utolsó estjét egyházunkban emlékezetessé teszi, emlékét örökíti; ez „a r a n y k ö n y v“ felolvasása.

Egyházunk gondos, belátó, mindent megfigyelő igazgatótanácsa pár év előtt egy, úgynevezett „aranykönyvet“ készítetett, melybe beiratnak azon egyháztagsaink nevei örök emlékül, kik egyházunk, vagy iskolánk javára kegyes alapítványokat tesznek. És e könyv az ó esztendő utolsó estjén olvastatik fel a templomban a közönséges könyörgés elvégzése után. 1876-ban olvastatott fel először ez aranykönyv, most másod ízben, és ennek tartalmát lelki örömmel tárom fel egész anyaszentegyházunk, és felekezetünk hívei előtt, példakövetésül egyházainknak.

E lefolyt 1877-ben ezen nemeslelkűek nevei vannak az aranykönyvbe örök emlékül bejegyezve.

1. A gimnázium javára alapítványokat tettek: néhai Váradi Sámuel egyházvidéki tanácsnok 600 frtot; néhai Nyitrai István szinte végrendeletileg 100 frtot, néhai Dr. Fekete Lajos 50 frtot, Váradi Lukács 50 frtot.

2. A kisedővoda javára adakoztak: Helybeli ifjuság által tartott bál jövedelme 120 frt 16 kr. — Néhai idősb Pólya Lajos 50 frt. Özvegy Karsai Sándorné Máté Zsuzsánna 100 frt Néhai Dr. Fekete Lajos 50 frt. Váradi Lukács 50 frt. Nagykunsági takarékpénztár 100 frt. Kerek Ferencz takarékpénztári igazgató

200 frt. Helybeli vadásztársulat 27 frt 50 kr. Helybeli első temetkezési egyesület 25 frt. Helybeli királyi járásbiróság bírságpénzből 40 frt.

3. Elemi iskolai czélokra : Helybeli városi testület 5000 frt. (ötezer).

4. Egyházi s iskolai czélokra a Helybeli birtokosság 7000 (hétezer) frt.

5. Szegény gyermekek iskoláztatására : Helybeli temetkezési első egyesület 30 frt. Nyitrai Mihály végrendeletileg 42 frt.

E kegyeletes adományok, és alapítványok összege 13,634 frt 66 kr. (tizenháromezer hatszáz harmincznégy forint és hatvanhat kr.)

Szép, felemelő és magasztos példa! Villanyzó példa egyházainknak, anyaszentegyházunk hű fia, és leányainak. Neked virúlnod kell óh hon! virúlnod óh anyaszentegyház, mely ily fiakat és leányokat nevelsz magadnak, a hazának, az emberiségnek, a tudománynak. Sok ily gazdag, és boldog ó évet egyházainknak!

Ez alkalommal nyilvánra hozom tanintézeteink növendékei számát, mely e tanévre középtanodánk, és elemi fiiskolánkban 635, leányiskoláinkban 512. Ezek erkölcsi vezetése, és tudomány tanításával foglalkozik 16 rendes tanár és tanító és 1 segédtanító. Ez évben egy leányiskola ismét felállítatik, és rendes tanító fog választatni. Egyházunk statisztikája a múlt évről. Született 433, meghalt 310, házasodott 120 pár.

K. Hajdu Lajos.

K Ü L Ö N F É L É K.

— (Halálozás.) Lipcsei Lajos. Jan. 10-én temettetett el — írja a tudósító Kisujszállásról — városunk és egyházunk érdemtelen férfia Lipcsei Lajos, ki heves-nagykunsági egyházvidékünknek előbb buzgó tanácsbírája, majd segédgondnoka volt. Elhunyt élete 68-ik évében. Legyen emlékezete áldott!

— T é c s ő. A técsői ref. egyház január 6-án egy szívvel s lélekkel megválasztotta rendes lelképásztorául Tóth Ferencz urat, pár hó óta helybeli s. lelkészt, a ki debreczeni születés s e főtanoda jeles növendéke. „A választásnál elnöklő gondnok ur a választásnak szép s a maga nemében páratlan lefolyásáról elismerőleg nyilatkozott.“ (Gr. J.)

(Halálozás.) Szabó Sándor dézsaknai ref. lelkész jan. 5-én 54 éves korában meghalt, özvegyet és két fiat hagyott hátra. Béke az elköltözöttnek! (E. P. K.)

— Gondolat című theologiai s filozófiai folyóirata (könyvmatban) a pozsonyi ev. theologiai önképzőkörnek a 3-ik szám megjelent; tartalma : a jötevékhöz, óda, Szeberényi Lajostól; Krisztus istensége és a csudák (II. rész) Krupetz Istvántól; exegetikai tanulmány Rom. IX. X. XI. felett Kallat Károlytól; a régi filozófusok által felállított erkölcsi főelvek történelmi bírálata, Masznyik Endrétől; egyveleg. — A theologiai magyar önképző kör tartott november végeig 8 rendes gyűlést, elnöke Csecsetka Sámuel igazgatótanár, alelnök Kallat Károly. A 2 és 1/2 íven 4-ed réttü keretezett hasábon megjelent Lap gondos kiállítású; benne a hittani, bölcsészeti és szövegészeti 3-mas kör van képviselve. . . igen helyes. A munkálkodás e terén üdvözlendők az evang. theologusok. . . bátran előre orando et laborando!

— Gyámegylet. A pozsonyi ev. hittanhallgatók köré-

ben tartatik fenn egy gyámegylet, melynek célja a szegényebb egyházaknak pénz és biblia által való segélyzése, elnöke Kallat Károly. Dícsérendő buzgólkodás, a belmissiói térre már ifju korban készülni kell. (Gondolat.)

— **Igazítandók** : Lapunk 2-ik számában a Tárca-czikik aláírása Saltra helyett Soltra. A francia szabadkőművesek cikkecskében (15. lap) szabályok helyett páholyok.

— **Izenetek**. Gyorokra : a Lap menend rendesen. — Verítésnek : köszönet! a levelek keresztelték egymást. — Kisujszállásra : későn érkezvén a közvetítő válasz, az nem közöltetik, hadd aludjék a Mikeás-féle ügy. — G.-Petribe K. Ö-nek : a cikkecske megjelenend. Bécsbe : megérkezett minden küldemény, sor szerint jönnek, csak mindig a sürgősbé az elsőség.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

3—1 P Á L Y Á Z A T

a széplaki (Biharmegye) ref. **leánytanítói állomásra.**

Fizetés évenként az egyháztól : Tizenhat = 16 köből kenyérnek való búza, három = 3 köből szemes tengeri, huszonegy = 21 frt o. é., három = 3 öl jó tűzifa. Becsületes lak két vékás jó telekkel. A tanítványoktól : tandíj egyenkint egy frt 20 kr. és egy-egy fél véka búza vagy lengeri.

A konfirmándusok fizetnek 40-40 krt. Hetven tanítványra lehet számítás, és tiz konfirmándusra.

Ezen állomást elnyerni óhajtok jelentkezzenek a helybeli lelkészi hivatalnál márczius hó 15-ik napjáig, bemutatván addig bizonyítványaikat.

Ha hivatott nő jelentkezik, elsőbbség fog neki adatni.

Nagybecsü vallásos olvasmányok

König R. lelkésznél Budapesten (Váci-ut 34. sz.)

kaphatók :

1. **Bibliai kézikönyv**, kalaúzul a szentírás tanulmányozásához. Készítette Dr. Angus József, az „ázsiai királyi társaság“ tagja. Lelkészek és theológiát tanulók számára. Magyar fordításban 46 iv, diszes földabroszszal. Vászomban kötve 3 frt 80 kr.
2. **Bibliai földrajz** (képekkel). Palesztina földabroszával. 23 1/4 iv 70 kr. finom kötésben 90 kr.
3. **Bibliai régiségek** (képekkel). Palesztina földabroszával 23 iv 70 kr. finom kötésben 90 kr.
4. **Hajnalpir**, első vallásos oktatás kis gyermekek számára (képekkel), egész vászonban 70 kr.
5. **Napfelkölte**. 39 ó-testamentomi történet jó gyermekek számára, egész vászonban 70 kr.

 Megrendelésre utánvétellel is megküldetnek postán.

6—3